

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

CİHAN YEŞİL / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 24592/08)

KARAR

STRAZBURG

22 Ekim 2013

İşbu karar kesindir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Cihan Yeşil / Türkiye davasında,

1 Ekim 2013 tarihinde,

Başkan,

Dragoljub Popović,

Yargıçlar,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller,

ve *Daire Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Vekili* Seçkin Erel'in katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Dairesi) komite olarak toplanarak aynı tarihte aşağıdaki kararı vermiştir.

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (24592/08 no'lu) dava, Türk vatandaşı Cihan Yeşil'in ("Başvuran") 16 Mayıs 2008 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudan ibarettir.

2. Başvuran, Diyarbakır'da görev yapan avukat M. Özbekli tarafından temsil edilmektedir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmektedir.

3. Başvuru 20 Nisan 2009 tarihinde Hükümete bildirilmiştir.

OLAYLAR**DAVANIN KOŞULLARI**

1. Başvuran 1976 doğumlu olup, Kırıkkale Cezaevi'nde tutuklu bulunmaktadır.

2. Başvuran 14 Mart 2000 tarihinde, yasadışı Hizbullah örgütüne yönelik yürütülen operasyon çerçevesinde yakalanarak gözaltına alınmıştır.

3. Başvuran 24 Mart 2000 tarihinde tutuklanmıştır.

4. Başvuran hakkında, yasadışı bir örgüte üye olmak suçlamasıyla iddianame düzenlenmiş ve hakkındaki dava Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır. 2004 yılında Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılmasından sonra, başvuranın davası aynı ilin Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yürütülmüştür.

5. Devlet Güvenlik Mahkemesi ile Ağır Ceza Mahkemesi, yargılama süresince görülen duruşmalar sonunda, atılı suçun niteliği, mevcut delil durumu, sanığın atılı suçu işlediğine dair kuvvetli şüphe bulunması ve bu suçun Ceza Muhakemesi Kanununun 100. maddesinin 3. fıkrasında öngörülen suçlardan olması hususlarını göz önünde bulundurarak başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

6. Ağır Ceza Mahkemesi 10 Nisan 2008 tarihli hükmü ile başvuranın atılı suçları işlediğinin sabit olduğu kanaatiyle, müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

7. Yargıtay 26 Ocak 2010 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 5. MADDESİNİN 3. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

8. Başvuran, tutukluluk süresinin Sözleşme’nin 5. maddesinin 3. fıkrasına aykırı olduğunu ve bu maddenin ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Bu maddenin ilgili bölümü şekildedir:

“İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkes (...)makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.”

9. Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir. Hükümete göre, başvuranın öncelikle Ceza Muhakemesi Kanununun yasaya aykırı olarak yakalanan ve tutuklananlara tazminat ödenmesine ilişkin 141. maddesi ile bunu izleyen maddelere dayanarak tazminat başvurusunda bulunması gerekirdi.

10. Başvuran, daha önceki iddialarını tekrar etmektedir.

14. Mahkeme Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası anlamında tutukluluk süresiyle ilgili bir hukuk yolunun etkili sayılabilmesi için, söz konusu yolun, ilgiliye, özgürlükten yoksun bırakılmasına bir son verme imkânı sunması gerektiğini hatırlatmaktadır (*Knebl/Çek Cumhuriyeti*, No. 20157/05, § 55, 28 Ekim 2010 ve *Gavril Yossifov/Bulgaristan*, No.74012/01, § 40, 6 Kasım 2008).

11. Bununla birlikte Mahkeme, tutukluluk hali sona erdiğinde olayın seyrinin başka türlü ilerleyebileceği kanısındadır. Esasen, tutukluluk sona erdiğinde, ilgilinin bir yandan tutukluluk süresinin makul olmadığına kabul edilmesini diğer yandan bu tespite bağlı olarak bir tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir başvuru yoluna sahip olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. Şayet durum böyleyse, bu başvuru yolu kural olarak kullanılmalıdır. Aksi durum ise, Mahkeme'de görülen davanın iç hukukta da ele alınarak iki kez incelenmesi sonucunu doğuracaktır. Bu durum ise Sözleşme tarafından sağlanan koruma mekanizmasının ikincil niteliğiyle daha az bağdaşır görünecektir (bkz. bu anlamda, *Gavril Yossifov*, yukarıda anılan, § 38 ve *Gürceğiz / Türkiye*, No. 11045/07, § 23, 15 Kasım 2012).

12. Mahkeme, Ceza Muhakemesi Kanununun 141. maddesinin 1. fıkrasının d) bendinde, makul sürede hakkında hüküm verilmeyen bir tutuklu için tazminat talebinde bulunabilme imkânının öngörüldüğünü hatırlatmaktadır. Bununla birlikte, Mahkeme bu hukuk yolunun, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası anlamında uzun süren bir tutukluluk

haline son vermeyi öngörmediğini (bkz. diğerleri arasından, *Barış/Türkiye*, No. 26170/03, § 17, 31 Mart 2009)fakat sonuçta bir tazminat elde edilebilmesi imkânı sağladığını saptamaktadır.

13. Bu durumda, Ceza Muhakemesi Kanununun 141. maddesinin 1. fıkrasının d) bendinde öngörülen hukuk yolu, oldukça uzun zamandır devam eden tutukluluk hali dikkate alındığında, ilgili şahsın salıverilmesine imkân tanımadığından, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası bakımından etkili olarak kabul edilemeyecektir.

18. Mahkeme bununla birlikte, başvuranın Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası anlamındaki tutukluluğunun ilk derece mahkemesince 10 Nisan 2008 tarihinde verilen mahkûmiyet kararıyla son bulduğunu ve bu mahkûmiyet kararının 26 Ocak 2010 tarihinde kesinlik kazandığını kaydetmektedir (yukarıdaki 9-10. paragraflar). Başvuran, 26 Ocak 2010 tarihinden itibaren Ceza Muhakemesi Kanununun 141. maddesine dayanarak tazminat talebinde bulunabilirdi.

14. Mahkeme, *Şefik Demir / Türkiye* (kabul edilebilirlik kararı), No. 51770/07, §§ 32-34, 16 Ekim 2012) ile *Gürceğiz* (yukarıda anılan karar, §§ 19-34) davalarındaki görüşleri ışığında, söz konusu hukuk yolunun etkinliği hususunda, başvuranın, Ceza Muhakemesi Kanununun 141. maddesinin 1. fıkrasının d) bendine dayanarak tazminat talebiyle ulusal yargı organlarına başvurması gerektiği ancak bu yolu kullanmadığı kanısındadır. Bu nedenle, Mahkeme, Hükümet'in itirazını kabul etmekte ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası bağlamında yapılan şikâyeti reddetmektedir.

II. SÖZLEŞME’NİN 6 VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

15. Başvuran, davasının makul bir süre içinde görülmediğinden şikâyet etmekte ve hakkında yürütülen ceza yargılamasının süresinden şikâyet etmesine imkân verecek iç hukuk yolu bulunmadığını ileri sürmektedir. Başvuran, bu bağlamda, Sözleşme’nin 6. ve 13. maddelerine dayanmaktadır. Bu maddelerin, somut olayla ilgili bölümleri şu şekildedir:

Madde 6

“1. Herkes davasının, (...) cezaî alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan (...) bir mahkeme tarafından (...) makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir (...)”

Madde 13

“(...) Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.”

16. Hükümet, başvuranın iddiasına karşı çıkmaktadır.

17. Mahkeme, *Ümmühan Kaplan / Türkiye* (No. 24240/07, 20 Mart 2012) davasında pilot karar usulünün uygulanmasının ardından Türkiye’de tazminata yönelik yeni bir hukuk yolunun düzenlenmiş olduğuna dikkat çekmektedir. Mahkeme, *Turgut ve Diğerleri / Türkiye* (No. 4860/09, 26 Mart 2013) kararında başvuranların iç hukuk yollarını, bu durumda yeni hukuk yolunu tüketmemiş olmaları nedeniyle yeni bir başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verdiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme bu şekilde karar verirken bilhassa, yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetler hususunda bu yeni hukuk yolunun her şeyden önce erişilebilir olduğuna ve tazminat anlamında makul olasılıklar sunabileceğine kanaat getirmiştir.

18. Mahkeme benzer şekilde, *Ümmühan Kaplan* (yukarıda anılan, § 77) pilot kararında da, özellikle daha önce Hükümete tebliğ edilmiş olan bu tür başvuruların incelemesini normal usul yoluyla sürdürebileceğini belirtmiş

olduğunu hatırlatmaktadır. Mahkeme ayrıca, Hükümetin mevcut davada bu yeni hukuk yoluna ilişkin itirazda bulunmamış olduğunu kaydetmektedir. Yukarıdaki açıklamalar ışığında, Mahkeme mevcut başvurunun incelemesini sürdürmeye karar vermektedir.

19. Mahkeme, Sözleşme'nin 6. ve 13. maddeleri bağlamında yapılan şikâyetlerin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrası anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadıklarını ve ayrıca başka herhangi bir kabul edilemezlik nedeni bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla, söz konusu şikâyetlerin kabul edilebilir olduklarına karar vermektedir.

1. Madde 6

20. Mahkeme, dikkate alınması gereken sürenin 14 Mart 2000 tarihinde başvuranın gözaltına alınmasıyla (yukarıdaki 5. paragraf) başladığını ve 26 Ocak 2010 tarihinde Yargıtay'ın kararıyla (yukarıdaki 10. paragraf) sona erdiğini kaydetmektedir. Dolayısıyla söz konusu süre, iki dereceli mahkemede yaklaşık dokuz yıl on ay sürmüştür.

21. Mahkeme, mevcut davadakine benzer sorunlardan kaynaklanan birçok davada Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatmaktadır (*Pélissier ve Sassi / Fransa* [BD], No. 25444/94, AIHM 1999-II). Mahkeme, somut olayda kendisine ibraz edilen belgelerin tamamını inceledikten sonra, Hükümetin mevcut davada farklı bir sonuca götürebilecek herhangi bir olay ya da delil sunmamış olduğunu düşünmektedir. Konuyla ilgili içtihadını göz önünde bulundurarak Mahkeme, somut olayda başvuruya konu yargılama süresinin aşırı uzun olduğunu ve “makul süre” şartını karşılamadığını düşünmektedir.

22. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ihlal edilmiştir.

2. Madde 13

23. Yukarıda ifade edilen görüşler (yukarıdaki 25-27. paragraflar) ışığında, Mahkeme, bu şikâyeti incelemeye gerek olmadığı kanaatine varmaktadır.

III. DİĞER İHLAL İDDİALARI HAKKINDA

24. Başvuran 27 Mayıs 2009 tarihli mektubunda gözaltı süresinden şikâyet etmektedir.

25. Mahkeme, başvuranın göz altısının 24 Mart 2000 tarihinde sona erdiğini ancak bu şikâyetin kendisine ilk olarak 14 Mayıs 2008 tarihinde sunulduğunu tespit etmektedir. Dolayısıyla, bu şikâyet geç sunulmuş olup Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

26. Sonuç olarak, Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası bağlamında yapılan şikâyetin öncelikle Hükümete bildirilmiş olmasına rağmen, dosyanın incelenmesi neticesinde, bu şikâyetin kabul edilebilir şekilde yapılmadığı sonucuna varılmaktadır. Aslında, başvuran esas bakımından da Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasını ileri sürmemiştir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

27. Sözleşme'nin 41. maddesi şu şekildedir:

“Eğer Mahkeme, bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlâl edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlâlin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme gerektirdiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

28. Başvuran, uğradığı maddi ve manevi zarar için 40 000 Avro (EUR) talep etmektedir.

29. Hükümet, bu meblağa itiraz etmektedir.

30. Mahkeme, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında nedensellik bağı görmemekte ve bu talebi reddetmektedir. Buna karşın, hakkaniyete uygun olarak, manevi zararına karşılık başvurana 5 000 EUR ödenmesinin uygun olacağı kanısındadır.

B. Masraf ve Harcamalar

31. Başvuran aynı zamanda, Mahkeme önünde yapılan masraf ve harcamalar için 1 800 EUR talep etmektedir. Bu talebini desteklemek amacıyla harcama dekontu ibraz etmektedir.

32. Hükümet, bu meblağa itiraz etmektedir.

33. AİHM, içtihadı gereği başvuranın yapmış olduğu masraf ve giderlerin, bu miktarların gerçek, zorunlu ve makul oranda olması halinde geri ödenebileceğine hükmetmiştir. AİHM, somut olaya ilişkin elinde bulunan belgeleri ve içtihadını göz önünde bulundurarak, başvurana tüm masraflar için 500 EUR (beş yüz avro) ödenmesinin makul olacağı kanısındadır.

C. Gecikme Faizi

34. Mahkeme, gecikme faizi oranının, üzerine üç puan eklenmesi suretiyle, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal borç verme faiz oranına dayandırılmasının uygun olacağı kanaatindedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun, Sözleşme'nin 6. ve 13. maddeleri bağlamında yapılan şikâyetleriyle ilgili olan kısımlarının kabul edilebilir, geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;

2. Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğine;
3. Sözleşme'nin 13. maddesi bağlamında yapılan şikâyeti incelemeye gerek olmadığına;
4. (a) Davalı Devletin başvurana, üç ay içerisinde, ödemenin yapıldığı tarihte geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere aşağıdaki tutarları ödemesine:
 - (i) manevi tazminat olarak, ödenmesi gereken tüm vergiler hariç olmak üzere, 5 000 EUR (beş bin avro);
 - (ii) masraf ve giderler olarak, başvuranın ödemesi gereken tüm vergiler hariç olmak üzere, 500 EUR (beş yüz avro)
- (b) yukarıda bahsi geçen sürenin sona ermesinden ödeme tarihine kadar olan sürede, yukarıda belirtilen miktarlar üzerinden, gecikme döneminde geçerli Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal borç verme faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda basit faizin ödenmesine;
5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine karar verilmiştir.

İşbu karar, Fransızca olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İktüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca, 22 Ekim 2013 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Seçkin Erel
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Vekili

Dragoljub Popović
Başkan